

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : D2/1/M.Ç.-99/5 (Muafiyet)

Karar Sayısı : 00-2/16-9

Karar Tarihi :13.1.2000

A- TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

İl.Başkan : Dr. Kemal EROL

Üyeler : Mehmet Zeki UZUN, Sadık KUTLU, İsmet CANTÜRK, Mustafa PARLAK, A. Ersan GÖKMEN, R. Müfit SONBAY, Kubilay ATASAYAR, Murat GENCER

B- RAPORTÖRLER: Murat ÇETİNKAYA, Ali DEMİRÖZ, H. Suat ÖLMEZ

**C-BAŞVURUDA BULUNAN: Ofis Malzemeleri Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Üçyol Mevkii, Dereboyu Sok., No:303,
Kat:1, Maslak/İSTANBUL**

**D- TARAFLAR: - Ofis Malzemeleri Ticaret ve Sanayi A.Ş.
- Teşvikiye Kırtasiye Ltd. Şti.(İstanbul)
- ÖMN Ltd Şti.(İstanbul)
- Enis Ofis A.Ş.(İstanbul)
- BÜROMA Büro Malzemeleri A.Ş.(İstanbul)
- Gözen Ofis Kırt. Tic. A.Ş. (İstanbul)
- Birofis A.Ş. (Ankara)
- OFMA A.Ş. (Antalya)
- Sürücü Ofis Kırtasiye ve Büro Malz. (Denizli)
- Gençlik Kırtasiye (Diyarbakır)
- Morsallıoğlu Ltd. Şti. (İzmit)
- Bürom Ltd. Şti. (Samsun)
- Egemen A.Ş. (Rize)
- Aks Alışveriş Merkezi San. ve Tic. A.Ş. (Konya)**

E-DOSYA KONUSU: Ofis Malzemeleri Ticaret ve Sanayi A.Ş. (OFMA) ile franchise alan 13 şirket arasında yapılan “Alt Franchise Anlaşmaları”na muafiyet tanınması talebi.

F- DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 5.5.1998 tarih, 1158 sayı ile giren başvuru üzerine, 4054 sayılı Rekabetin Korunması Hakkında Kanun’un 4 ve 5. maddeleri ile 1998/7 sayılı Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği’nin ilgili hükümleri uyarınca yapılan inceleme sonucunda düzenlenen 19.10.1999 tarih, D2/1/M.Ç.-99/5 sayılı Muafiyet Ön İnceleme Raporu 4.11.1999 tarih, REK.0.06.00.00/39 sayılı Başkanlık önergesi ile 99-51 sayılı Kurul toplantısında görüşülmüş ve 554-347 sayılı karar ile konu tetkike alınmıştır.

Söz konusu rapor ve bu rapora ilişkin adı geçen raportörlerce hazırlanan bilgi notunu içeren 26.11.1999 tarih, REK.0.06.00.00/50 sayılı Başkanlık önergesi, 00-2 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G- RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: OFMA ile 13 şirket arasında imzalanan Alt Franchise Anlaşması'nın; Anlaşma'da yer alan yeniden satış fiyatının tespitine yönelik kısıtlayıcı hükümler nedeniyle 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde belirlenen muafiyet şartlarını sağlamadığı ve mevcut haliyle muafiyet alamayacağı, kısıtlayıcı hükümlerinin Kanun'un açık bir biçimde ihlali olarak yorumlanmaması gerektiği, uygulamasının devam edebilmesi için fiyat tespiti ve rekabet yasağına ilişkin hükümlerin bildirim tarihinden sonra yürürlüğe giren 1998/7 sayılı Tebliğ'in 5. maddesinin (c) bendi ve 8. maddesinin (e) bendi hükümlerine göre düzeltilmesi gerektiği düşünülmektedir.

H- İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar: Dosya mevcudu bilgi ve belgelerden hareketle işlemin değerlendirilmesinde ilgili ürün pazarı; *"büro malzemeleri ve kırtasiye ürünlerinin pazarlanması"*, ilgili coğrafi pazar ise *"Türkiye Cumhuriyeti sınırları"* olarak belirlenmiştir.

H.2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

Başvuruya konu işlem; OFMA ile 13 şirket arasında imzalanan Alt Franchise Anlaşması'na muafiyet tanınması talebidir. Başvuruya konu bilgi ve belgelerde yer alan Alt Franchise Anlaşması'nda "Office 1 Superstore"un, OFMA'nın Office 1 Superstores International L.P. firması ile yaptığı master franchise anlaşması sonucu sahip olduğu tecrübe ve bilgiler ışığında geliştirilmiş, dekorasyonu, iç ve dış görüntüleri, tescilli veya tescilsiz isim, marka, sembol, slogan ve hizmet anlayışı ile ofis malzemeleri, ekipmanı ve tamamlayıcı ürün ve hizmetlerin satışı ve dağıtımı konusunda uzmanlaşmış bir işletme sistemi olduğu belirtilmiştir.

Bildirime konu Alt Franchise Anlaşması ile, OFMA'nın franchise alanlara doğrudan bir mali katkı karşılığında belirli türden mal ve hizmetlerin pazarlanması amacıyla franchise verdiği, ortak bir markanın kullanıldığı ve tesislere yeknesak bir görünüm verildiği, OFMA tarafından franchise alanlara know how aktarıldığı, sürekli bir teknik ve ticari desteğin verildiği görülmektedir.

Bu haliyle söz konusu anlaşmanın, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesine dayanılarak çıkarılan ve franchise anlaşmalarına uygulanacak grup muafiyeti esaslarının belirlendiği 1998/7 sayılı "Franchise Anlaşmalarına İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği"nin 3. maddesinde tanımlanan franchise anlaşması unsurlarını taşıdığı anlaşılmıştır.

Söz konusu Anlaşma'nın incelenmesinden; Anlaşma ile getirilen belirli bir bölgenin tahsisi ve franchise verenin bu bölgede üçüncü kişilere mal satmama yükümlülüğü ile mağaza dekorasyonu, personel, reklam ve pazarlama konusunda belirlenen standartlara uyma gibi sınırlamalar, anılan Tebliğ çerçevesinde grup muafiyeti kapsamında değerlendirilmektedir. Ancak Anlaşma'da yer alan; OFMA'ya dikey fiyat tespiti yetkisi veren ve franchise ağından ayrılacak teşebbüsler üzerine

getirilen iki yıllık rekabet yasağını içeren sınırlamalar nedeniyle, söz konusu anlaşma anılan grup muafiyeti tebliğinin kapsamı dışında kalmaktadır.

Anlaşmada yer alan dikey fiyat tespitine ilişkin hükümler şunlardır:

- Madde 5.5. *"OFMA, kendisine ait işletmelerde satmakta olduğu ürünleri, Alt Franchise'nin işletmesinin ihtiyaçları doğrultusunda tedarik ve teslim edecektir. Söz konusu ürünlerin satış bedel ve şartları OFMA'nın takdirine bağlı olacaktır."*
- Madde 5.8. *"OFMA, senede en az bir kere olmak üzere "Genel Ürün Kataloğu", senede en az bir kere olmak üzere "Satış Kataloğu" ve piyasa şartlarının durumuna bağlı olarak uygun göreceği sıklıkta "İndirimli Ürünler Broşürleri/Extra" hazırlayacak, bastırarak....."*
- Madde 5.9. *"OFMA her katalog döneminde, katalogda yer alacak ürünlerin seçimi, alış fiyatları ve satış fiyatları ile ilgili hususları tespit ederken, bu konularla ilgili olarak Alt Franchise tarafından hazırlanacak raporu değerlendirmelerinde gözönüne alacaktır. Ancak bununla bağlı olmayacaktır."*
- Madde 7.5.d. *"Alt Franchise Genel Ürün Kataloğu ve Satış Kataloğundaki ürünlerden OFMA'nın yazılı olarak belirleyeceği ürünleri işletmede bulunduracak ve OFMA'nın yazılı olarak belirleyeceği fiyatlardan satışa sunacaktır. Anlaşmanın süresi boyunca satış fiyatlarında Alt Franchise'nin uygun gördüğü indirim veya artış yapılması ancak OFMA'nın önceden yazılı iznini almak şartı ile mümkündür."*
- Madde 7.9. *"Alt Franchise bölgenin şartlarına uygun olarak satış kataloğunda bulunan ürünlerin dışında, işletmede oyuncak ve gıda olmamak kaydıyla ofis ve okul ihtiyacına yönelik ilave ürün ve hizmetleri de satışa sunabilir. Ancak bu ürünler ve hizmetler ve bunların satış fiyatları her halükarda OFMA'nın önceden yazılı onayına bağlıdır."*

Yukarıda yer alan söz konusu maddeler ile OFMA'ya, franchise alanların yeniden satış fiyatlarını belirleme yetkisi tanınmaktadır. Dikey ya da yatay fiyat tespiti 4054 sayılı Kanun'un 4/a maddesinde yasaklanmıştır. Anılan Kanun'un "Rekabeti Sınırlayıcı Anlaşma, Uyumlu Eylem ve Kararlar" başlıklı 4. maddesinde, *"Belirli bir mal veya hizmet piyasasında doğrudan veya dolaylı olarak rekabeti engelleme, bozma ya da kısıtlama amacını taşıyan veya bu etkiyi doğuran yahut doğurabilecek nitelikte olan teşebbüsler arası anlaşmalar, uyumlu eylemler ve teşebbüs birliklerinin bu tür karar ve eylemleri hukuka aykırı ve yasaktır"* hükmüne yer verilerek özellikle hangi hallerin bu kategoriye girdiği sıralanmaktadır. Maddenin (a) bendinde, *"Mal veya hizmetlerin alım veya satım fiyatının, fiyatı oluşturan maliyet, kâr gibi unsurlar ile her türlü alım yahut satım şartlarının tespit edilmesi"* hukuka aykırı ve yasak olarak nitelenen haller arasında sayılmaktadır.

Diğer taraftan, 1998/7 sayılı Tebliğ'in 8. maddesinin (e) bendinde yer verilen, *"franchise verenin, satış fiyatı hakkında tavsiyede bulunma imkanı saklı kalmak kaydıyla, franchise alanın, franchise hakkının konusu mal veya hizmetlerin satış fiyatlarını belirleme hakkını, doğrudan ya da dolaylı kısıtlaması halinde"* hükmü ile dikey fiyat tespitinin grup muafiyeti kapsamı dışında kalan koşul ve yükümlülüklerden birisi olduğu ortaya konmuştur. Tebliğ'in bu hükmünden hareketle, satış fiyatı hakkında OFMA'nın sadece tavsiyede bulunma hakkının bulunacağı, bu

noktadan sonra getirilecek kısıtlamaların grup muafiyeti kapsamı dışında kalacağı anlaşılmaktadır.

Anlaşma'da yer alan ve grup muafiyeti kapsamı dışında kalan diğer kısıtlama, franchise alanların anlaşmanın sona ermesinden itibaren iki yıl süre ile rekabet etmemesi hükmüdür. İlgili madde aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir:

- Madde 10.3. ".....İşbu özel eğitim, ticari sırlar, gizli bilgiler, tanınan ayrıcalıklar nedeniyle Anlaşma süresince ve bitiminden iki yıl sonrasına kadar, OFMA'nın yazılı izni olmadıkça doğrudan veya dolayısıyla kendisi için veya üçüncü şahıslar için veya onlar üzerinden;

a) İşletmenin işini veya müşterilerini doğrudan veya dolayısı ile veya diğer yollarla rakiplere yönlendiremez,

b) OFMA'nın veya kendisinin dışındaki Alt Franchise'lerin istihdam ettiği çalışanlarını işe alamaz ve doğrudan ve dolaylı olarak bunların mevcut işlerini terketmeleri için telkin ve tahrikte bulunamaz.

c) İşletmenin işinin aynısını veya benzerini yapan, ofis malzemelerini ve ekipmanını satan bir işte ortak, işletmeci, çalışan, danışman olamaz veya böyle bir işle doğrudan veya dolaylı olarak veya herhangi bir sıfatla uğraşamaz."

1998/7 sayılı Tebliğ'in 5. maddesinin (c) bendi ile; franchise verenin fikri ve sınai mülkiyet haklarını korumak veya franchise ağının ortak kimliğini ve ününü sürdürmek için gerekli olması koşuluyla, "anlaşma süresince ve anlaşmanın sona ermesinden itibaren en fazla bir yıl süre ile, franchise veren de dahil olmak üzere franchise ağının herhangi bir üyesi ile rekabet halinde bulunacağı bir bölgede, doğrudan ya da dolaylı olarak benzer bir işle uğraşmama yükümlülüğü" grup muafiyeti kapsamında olan haller arasında sayılmıştır. Ancak başvuruya konu anlaşmadaki iki yıllık rekabet yasağı Tebliğ ile belirlenen -bir yıllık- sınırı aşmaktadır. Dolayısıyla anlaşma bu haliyle 1998/7 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanamayacaktır.

İlgili Tebliğ çerçevesinde grup muafiyetinden yararlanamayan söz konusu anlaşma, 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde düzenlenen bireysel muafiyet kapsamında değerlendirildiğinde; anlaşmada yer alan dikey fiyat tespitine ilişkin sınırlamaların Kanun'un 5. maddesi ile belirlenen şartları sağlamayacağı ve dolayısıyla başvuruya konu anlaşmaya bireysel muafiyet verilemeyeceği görülmektedir.

Söz konusu anlaşma, 1997/6 sayılı "Rekabet Kurumu Teşkilatının Oluşturulmasından Sonra Teşebbüslerin ve Teşebbüs Birliklerinin 4054 Sayılı Kanun'dan Doğan Hak ve Yükümlülüklerine İlişkin Tebliğ" in 3'üncü maddesinde yer alan, "Teşebbüslerin, 5.11.1997 tarihinde var olan 4054 sayılı Kanun'un 4 üncü maddesi kapsamındaki her türlü anlaşma ve uyumlu eylemleri ile teşebbüs birliklerinin kararları da, 5.11.1997 tarihinden başlayarak en geç 6 ay içinde Kurulumuza bildirilecektir." hükmü gereğince, mevcut anlaşmalar için öngörülen 6 aylık süre içinde bildirilmiştir. Süresi içinde bildirilmiş anlaşmalara Kanun'un 16. maddesinin son fıkrası gereğince, Kanun'un hükümlerini açık bir biçimde ihlal etmemeleri kaydıyla, Kurul'un vereceği nihai karara kadar ceza uygulanmayacağı öngörülmektedir.

Franchise anlaşmalarının grup olarak muaf tutulması koşullarını belirleyen 1998/7 sayılı Tebliğ ile, franchise verene fiyatlar hakkında tavsiye etme imkanı getirildiği, böylece franchise anlaşmalarına satış fiyatları konusunda esnek davranıldığı görülmektedir. Dolayısıyla, söz konusu franchise anlaşmalarının özellikleri ve Türkiye'de Rekabet Hukuku uygulamalarının yeniliği gözönüne alınarak anlaşmada yer alan yeniden satış fiyatına ilişkin kısıtlamaları "açık ihlal" olarak nitelenmenin yerinde olmayacağı; bu doğrultuda grup muafiyeti kapsamında değerlendirilemeyen ve bireysel muafiyet şartlarını taşımayan söz konusu anlaşmanın uygulamasının devamı için anılan maddelerinin ilgili Tebliğ hükümlerine uygun olarak düzeltilmesi gerektiği kanaatine varılmıştır.

I- SONUÇ

Yukarıda yapılan değerlendirmeler ve tespitler doğrultusunda,

- OFMA ile 13 şirket arasında imzalanan Alt Franchise Anlaşması'nın; 5 ve 7. maddelerinde yer alan yeniden satış fiyatının tespitine yönelik kısıtlayıcı hükümleri nedeniyle Kanun'un 5. maddesinde belirlenen muafiyet şartlarını sağlamadığına ve mevcut haliyle söz konusu anlaşmaya muafiyet verilemeyeceğine,
 - Bununla birlikte kısıtlayıcı hükümlerin Kanun'un açık bir biçimde ihlali olarak değerlendirilemeyeceğine,
 - 1998/7 sayılı Tebliğ'in 8. maddesinin (e) bendinde yer alan, "*franchise verenin, satış fiyatı hakkında tavsiyede bulunma imkanı saklı kalmak kaydıyla, franchise alanın, franchise hakkının konusu mal veya hizmetlerin satış fiyatlarını belirleme hakkını, doğrudan ya da dolaylı kısıtlaması*" halini grup muafiyeti kapsamı dışında bıraktığı gözönüne alınarak, OFMA'nın fiyatlar konusunda tavsiyede bulunma hakkının saklı tutulması kaydıyla 5. ve 7. maddelerinde yer alan ve franchise verene fiyat belirleme hakkı veren hükümlerinin kaldırılmasına,
 - 1998/7 sayılı Tebliğ'in 5. maddesinin (c) bendinin; franchise verenin fikri ve sınai mülkiyet haklarını korumak veya franchise ağının ortak kimliğini ve ününü sürdürmek için gerekli olması koşuluyla, "*anlaşma süresince ve anlaşmanın sona ermesinden itibaren en fazla bir yıl süre ile, franchise veren de dahil olmak üzere franchise ağının herhangi bir üyesi ile rekabet halinde bulunacağı bir bölgede, doğrudan ya da dolaylı olarak benzer bir işle uğraşmama yükümlülüğü*" halinin grup muafiyeti kapsamında olduğu dikkate alınarak, anlaşmanın 10. maddesinde yer alan rekabet yasağına ilişkin iki yıllık sınırlama süresinin, bir yıla indirilmesine,
 - Öngörülen değişikliğin kararın tebliğini takiben 45 günlük süre içinde yapılarak Rekabet Kurumu'na tevsik edilmesine, bu durumda söz konusu anlaşmanın 1998/7 sayılı Tebliğ kapsamında olacağına,
 - Aksi takdirde anlaşmanın 4054 sayılı Kanun'un 56. maddesi gereğince geçersiz sayılacağı ve ilgili mevzuat hükümlerine uygun düzeltme yapılmadan uygulamaya devam edilmesi halinde haklarında soruşturma açılacağı ve aynı Kanun'un 16 ve 17. maddeleri uyarınca işlem yapılacağı taraflara bildirilmesine,
- OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.